

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Καινοτομία στο πλαίσιο της γαλάζιας οικονομίας: Αξιοποίηση του δυναμικού των θαλασσών και των ωκεανών μας με στόχο την προώθηση της απασχόλησης και της μεγέθυνσης»

[COM(2014) 254 final/2]

(2015/C 012/15)

Εισηγητής: ο κ. **Boland**

Συνεισηγητής: ο κ. **Lobo Xavier**

Στις 13 Μαΐου 2014, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή την εκπόνηση γνωμοδότησης με θέμα:

Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Καινοτομία στο πλαίσιο της γαλάζιας οικονομίας: Αξιοποίηση του δυναμικού των θαλασσών και των ωκεανών μας με στόχο την προώθηση της απασχόλησης και της μεγέθυνσης

COM(2014) 254 final/2.

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του την 1η Οκτωβρίου 2014.

Κατά την 502η σύνοδο ολομέλειας, που πραγματοποιήθηκε στις 15 και 16 Οκτωβρίου 2014 (συνεδρίαση της 15ης Οκτωβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 143 ψήφους υπέρ, 1 ψήφο κατά και 1 αποχή.

1. Σύνοψη των συμπερασμάτων και των συστάσεων

1.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί το έγγραφο της Επιτροπής το οποίο αποσκοπεί στην αύξηση των δυνατοτήτων απασχόλησης που προσφέρουν οι θάλασσές μας και οι ωκεανοί χάρη στην καινοτομία, με ιδιαίτερη έμφαση στη θαλάσσια βιοτεχνολογία, στην ωκεάνια ενέργεια και στην εξόρυξη του θαλάσσιου βυθού.

1.2 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για την έλλειψη συντονισμού μεταξύ των μέτρων του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα και διαπιστώνει ότι το πρόβλημα αυτό υφίσταται και μεταξύ των κρατών μελών. Παρομοίως, η έλλειψη κατάλληλων στοιχείων και βάσεων δεδομένων που αποτελούν αναγκαία προϋπόθεση για τη διάθεση επακριβών πληροφοριών, συνιστά τροχοπέδη στην ανάπτυξη της καινοτομίας, παρά τις προσπάθειες που καταβάλλουν τα πανεπιστήμια και άλλα ιδρύματα γνώσης στα κράτη μέλη. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η αδυναμία επίλυσης αυτών των ζητημάτων στερεί από τους Ευρωπαίους τη δυνατότητα πρόσβασης σε νέες ευκαιρίες απασχόλησης.

1.3 Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι η εμβληματική πρωτοβουλία «Ένωση καινοτομίας», είναι μεν θεμελιώδους σημασίας για την ανάπτυξη της γαλάζιας οικονομίας, χρειάζεται όμως αυξημένη στήριξη εκ μέρους της Επιτροπής. Η στήριξη αυτή πρέπει να συμπεριλαμβάνει τόσο τη νομοθετική όσο και τη μακροπρόθεσμη οικονομική στήριξη, σε συνδυασμό με τη διάθεση περισσότερων πληροφοριών σχετικά με τα υφιστάμενα προγράμματα καινοτομίας.

1.4 Η ΕΟΚΕ συνιστά με έμφαση στην Επιτροπή και στα επιμέρους κράτη μέλη να αντιμετωπίσουν τις αδυναμίες που προσδιορίζονται στην εμβληματική πρωτοβουλία της Ένωσης για την καινοτομία ως ζητήματα επείγουσας ανάγκης.

1.5 Η ΕΟΚΕ συνιστά, σύμφωνα με την επιστημονική προσέγγιση που υιοθετείται στο έγγραφο, την ενσωμάτωση σε αυτό της στρατηγικής για τον παράκτιο τουρισμό προκειμένου, όχι μόνον να τονωθεί το ενδιαφέρον της κοινωνίας των πολιτών, αλλά και να αντληθούν οφέλη από τον ολοκληρωμένο συσχετισμό των δύο προσεγγίσεων της διαδικασίας.

1.6 Η ΕΟΚΕ συνιστά οι παράκτιες και οι νησιώτικες περιοχές, στις οποίες η παραδοσιακή βιομηχανία, καθώς και η αλιεία αντιμετωπίζουν σοβαρή παρακμή, να συμμετάσχουν πλήρως σε όλα τα στάδια ανάπτυξης της γαλαζίας οικονομίας, προκειμένου να εξασφαλιστεί η ισορροπία μεταξύ της Ε&Α και των τουριστικών δραστηριοτήτων που μπορούν να συμβάλουν στη δημιουργία θέσεων εργασίας και στην ευημερία. Με τη σύσταση αυτή, η ΕΟΚΕ διασαφηνίζει ότι όλες οι κοινότητες που αφορά η γαλαζία οικονομία θα πρέπει να εκπροσωπούνται σε έναν σοβαρό διάλογο μεταξύ όλων των ενδιαφερόμενων παραγόντων. Επίσης, οι κοινότητες αυτές και ειδικότερα τα νησιά διαθέτουν σαφές δυναμικό και μπορούν να συμβάλουν στην καινοτομία στα πλαίσια της γαλαζίας οικονομίας.

1.7 Στα πλαίσια της χάραξης στρατηγικών για την προαγωγή της απασχόλησης στην γαλαζία οικονομία, είναι σημαντικό να λαμβάνεται υπόψη η καινοτομία που έχει επιτευχθεί σε κλάδους όπως η ναυπηγική, η υδατοκαλλιέργεια, οι λιμενικές υποδομές και η αλιεία. Δεδομένου ότι η ανάγκη ανταπόκρισης σε διάφορες απαιτήσεις του περιβάλλοντος αυξάνεται συνεχώς, η ΕΟΚΕ συνιστά κάθε πολιτική που χαράσσει η Επιτροπή στον τομέα της θάλασσας, να εστιάζεται στο δυναμικό που προσφέρει η προσαρμογή στις νέες περιβαλλοντικές απαιτήσεις όσον αφορά την απασχόληση.

1.8 Είναι προφανές ότι οι ρυθμοί αύξησης της απασχόλησης μέσω της γαλαζίας οικονομίας θα είναι ιδιαίτερα βραδείς με την υφιστάμενη πολιτική. Υπό αυτές τις συνθήκες, η ΕΟΚΕ συνιστά επείγοντως στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να επιδιώξει τη συμφωνία όλων των ενδιαφερόμενων μερών για ένα εξυπνο χρονοδιάγραμμα που να εστιάζει σε μέτρα με τα οποία μπορούν να υλοποιηθούν σύντομα όλες οι στρατηγικές.

1.9 Αν και στηρίζει τα μέτρα που προτείνει η Επιτροπή, η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι αυτά δεν είναι λίγα και στερούνται ικανής δέσμευσης από τα κράτη μέλη. Για τον λόγο αυτό, είναι αναγκαίο να διοργανωθεί ειδική σύνοδος κορυφής της ΕΕ για την καινοτομία στη γαλαζία οικονομία, πριν από το 2016. Με αυτόν τον τρόπο θα επιτευχθεί η εμπλοκή των υπουργών ναυτιλίας και άλλων φορέων με σχετικές αρμοδιότητες. Ο στόχος είναι να δοθεί προτεραιότητα σε βασικές στρατηγικές και να συμφωνηθούν χρονοδιαγράμματα για την υλοποίησή τους τα οποία να είναι εύλογα για όλα τα κράτη μέλη, ανάλογα με τις ιδιαιτερότητές τους. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ συνιστά, όσον αφορά το φόρουμ για την γαλαζία οικονομία και την επιστήμη που έχει προγραμματιστεί για το 2015, να εκπροσωπούνται κατάλληλα η κοινωνία των πολιτών, καθώς και οι εργαζόμενοι και οι εκπρόσωποι αποκλεισμένων ομάδων.

2. Εξήγηση και ιστορικό πλαίσιο

2.1 Το 2011 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση για τη γαλαζία ανάπτυξη⁽¹⁾, στην οποία αναλυόταν ο τρόπος με τον οποίο η στηρίξη των ωκεανών, των θαλασσών και των ακτών που περιβάλλουν την Ευρώπη μπορεί να οδηγήσει στην ενίσχυση του δυναμικού απασχόλησης. Η ανακοίνωση επισήμαινε επίσης ότι η ωκεάνια ενέργεια θα μπορούσε να συμβάλει στην αύξηση των ευκαιριών απασχόλησης.

2.2 Σήμερα εκτιμάται ότι το μεταξύ 3 % και 5 % του ΑΕΠ της ΕΕ προέρχεται από τον ευρύτερο τομέα της ναυτιλίας, στον οποίο απασχολούνται περίπου 5,6 εκατ. άτομα και ο οποίος συνεισφέρει 495 δισ. ευρώ στην ευρωπαϊκή οικονομία. Το 90 % περίπου των διεθνών εμπορικών συναλλαγών και το 43 % των συναλλαγών εντός της ΕΕ εκτελούνται δια θαλάσσης. Η ναυπηγική βιομηχανία της ΕΕ και άλλοι συναφείς κλάδοι, αντιπροσωπεύουν το 10 % της παγκόσμιας παραγωγής. Περίπου 100 000 πλοία βρίσκονται σε λειτουργία στην ΕΕ, είτε στον τομέα της αλιείας, είτε σε αυτόν της υδατοκαλλιέργειας. Ταυτόχρονα, αναπτύσσονται άλλες, πιο πρόσφατες, δραστηριότητες, όπως η εξόρυξη μεταλλευμάτων και η παραγωγή αιολικής ενέργειας. Ταυτόχρονα, αναπτύσσονται άλλες, πιο πρόσφατες, δραστηριότητες, όπως η εξόρυξη μεταλλευμάτων και η παραγωγή αιολικής ενέργειας (Σειρά «Η Ευρωπαϊκή Ένωση με απλά λόγια», 2014 http://europa.eu/pol/pdf/flipbook/el/fisheries_el.pdf).

2.3 Επίσης, τόσο τα κράτη μέλη όσο και τα όργανα της ΕΕ φαίνεται να ανησυχούν για το γεγονός ότι η μη βιώσιμη χρήση των θαλασσών μας απειλεί την εύθραυστη ισορροπία των θαλάσσιων οικοσυστημάτων. Αυτό συνιστά πρόκληση για τις πρωτοβουλίες που αναπτύσσονται στον τομέα της ναυτιλίας με στόχο την προώθηση της απασχόλησης και την ενίσχυση της στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

2.4 Η Επιτροπή έχει, συν τοις άλλοις, επίγνωση ότι υφίστανται αδυναμίες τις οποίες προσδιόρισε η emblematicή πρωτοβουλία «Ένωση καινοτομίας», όπως: μη επαρκής επένδυση στην ανάπτυξη γνώσεων, περιορισμένη πρόσβαση σε χρηματοδότηση, υψηλό κόστος δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, βραδεία πρόοδος προς την καθιέρωση διαλειτουργικών προτύπων, μη επιτυχή αξιοποίηση των δημοσίων συμβάσεων και επικαλύψεις στην έρευνα. Άλλες αδυναμίες που εντοπίζει η Ετήσια Επισκόπηση της Ανάπτυξης για το 2014 είναι οι εξής: μη επαρκής συνεργασία μεταξύ δημοσίου και ιδιωτικού τομέα στον κλάδο της καινοτομίας, περιορισμένη μετατροπή των αποτελεσμάτων της έρευνας σε αγαθά και υπηρεσίες και ένα ολοένα αυξανόμενο χάσμα δεξιοτήτων.

(1) Γαλαζία ανάπτυξη: ευκαιρίες για βιώσιμη ανάπτυξη στους τομείς της θάλασσας και της ναυτιλίας COM(2012) 494 final.

2.5 Τα διαθέσιμα στοιχεία, η λεπτομερής εξέταση των χαρακτηριστικών του θαλασσιού βυθού, όπως η χαρτογράφηση των οικοσυστημάτων του θαλάσσιου βυθού, της γεωλογίας του και άλλων αβέβαιων στοιχείων του, δεν είναι επαρκή και λειτουργούν ως εμπόδιο στην ταχύτερη ανάπτυξη καινοτομίας.

2.6 Σημειώνεται ότι ο αριθμός των πρωτοβουλιών που η διαχείρισή τους συνδέεται με πολιτικές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είναι σημαντικός. Αυτές περιλαμβάνουν τα εξής στοιχεία:

- Διαθέσιμα στοιχεία χωρίς περιορισμούς
- Ολοκλήρωση των συστημάτων δεδομένων
- Υιοθέτηση της ευρωπαϊκής στρατηγικής για τη θάλασσα έρευνα

2.7 Παρά τη μεταρρύθμιση της κοινής αλιευτικής πολιτικής, χιλιάδες οι παράκτιες κοινότητες βρίσκονται σε παρακμή. Πολλές από αυτές βρίσκουν σήμερα δύσκολο τον ανταγωνισμό στη θάλασσα και θα χρειαζόνταν σημαντική υποστήριξη για να μπορέσουν να αναβαθμίσουν τον αλιευτικό στόλο τους. Σημειώνεται επίσης φθίνουσα εξέλιξη και στην παροχή βοηθητικών υπηρεσιών, όπως π. χ. η ναυπήγηση και η επισκευή σκαφών, καθώς και η παροχή άλλων συναφών υπηρεσιών.

2.8 Στις περί την Ευρώπη θάλασσες περιλαμβάνονται η θάλασσα της Αδριατικής και το Ιόνιο πέλαγος· ο Αρκτικός ωκεανός, ο Ατλαντικός ωκεανός και η θάλασσα της Ιρλανδίας· η θάλασσα της Βαλτικής, η Μαύρη θάλασσα, η Μεσόγειος και η Βόρεια θάλασσα.

3. Κύρια σημεία της ανακοίνωσης της Επιτροπής

3.1 Την Πέμπτη 8 Μαΐου η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε ένα σχέδιο δράσης με θέμα «Καινοτομία στο πλαίσιο της γαλάζιας οικονομίας». Κύριος σκοπός της ανακοίνωσης είναι να γίνει συνείδηση το δυναμικό απασχόλησης και ανάπτυξης που διαθέτουν οι ωκεανοί και οι θάλασσές μας. Προτείνεται μια σειρά πρωτοβουλιών που θα επιτρέψουν να αυξηθούν οι γνώσεις μας σχετικά με τους ωκεανούς, να βελτιωθούν οι δεξιότητες που απαιτούνται για την εφαρμογή νέων τεχνολογιών στο θαλάσσιο περιβάλλον και να ενισχυθεί ο συντονισμός στον τομέα της θαλάσσιας έρευνας. Προτείνονται τα ακόλουθα μέτρα:

- ολοκλήρωση ενός ψηφιακού χάρτη για το σύνολο του θαλάσσιου βυθού των ευρωπαϊκών υδάτων έως το 2020·
- δημιουργία μιας διαδικτυακής πλατφόρμας, που θα τεθεί σε λειτουργία πριν από το τέλος του 2015, με αντικείμενο τα έργα θαλάσσιας έρευνας που καλύπτονται από το πρόγραμμα «Ορίζων 2020», καθώς και τη θαλάσσια έρευνα που χρηματοδοτείται με εθνικούς πόρους, και διάδοση μέσω αυτής των αποτελεσμάτων των έργων που έχουν ολοκληρωθεί·
- δημιουργία ενός φόρουμ γαλάζιας οικονομίας, το οποίο θα απευθύνεται στον κόσμο των επιχειρήσεων και των επιστημόνων, με τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα, επιστημόνων και ΜΚΟ, με στόχο τη διαμόρφωση της γαλάζιας οικονομίας του μέλλοντος και την ανταλλαγή ιδεών και αποτελεσμάτων. μια πρώτη συνεδρίαση θα πραγματοποιηθεί σε συνδυασμό με την εκδήλωση για την Ημέρα της Θάλασσας, το 2015, στον Πειραιά·
- ενθάρρυνση των ερευνητικών ιδρυμάτων, του επιχειρηματικού κόσμου και της εκπαίδευσης να καταγράψουν τις ανάγκες και τις δεξιότητες που θα πρέπει να έχει το αυριανό εργατικό δυναμικό στον τομέα της θάλασσας μέχρι το 2016·
- διερεύνηση της δυνατότητας δημιουργίας, με τη συμμετοχή σημαντικών παραγόντων από τον κόσμο της έρευνας, των επιχειρήσεων και της εκπαίδευσης, μιας Κοινότητας της γνώσης και της καινοτομίας (ΚΓΚ) για τη γαλάζια οικονομία μετά το 2020· η ΚΓΚ, ως τμήμα του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου Καινοτομίας και Τεχνολογίας (EIT), μπορεί να τονώσει την καινοτομία με πολλούς τρόπους, π.χ. με την υλοποίηση προγραμμάτων κατάρτισης και εκπαίδευσης, τη διευκόλυνση της μετάβασης από την έρευνα στην αγορά, την εκπόνηση σχεδίων καινοτομίας και τη δημιουργία φυτωρίων επιχειρήσεων.

3.2 Στις επιμέρους βιομηχανίες που συνιστούν τη γαλάζια οικονομία περιλαμβάνονται η υδατοκαλλιέργεια, ο παράκτιος τουρισμός, η θαλάσσια βιοτεχνολογία, η ωκεάνια ενέργεια και η εξόρυξη από το βυθό της θάλασσας.

3.3 Αν και σε οικονομικούς όρους, η γαλάζια οικονομία αντιπροσωπεύει τη βιωσιμότητα 5,4 εκατ. θέσεων εργασίας και παράγει ακαθάριστη προστιθέμενη αξία ύψους περίπου 500 δις. ευρώ ετησίως, πρέπει να διαπιστωθεί ότι η θαλάσσια βιοτεχνολογία, η ωκεάνια ενέργεια και η εξόρυξη από το βυθό της θάλασσας χρειάζεται να αναπτυχθούν περαιτέρω ως αμιγώς οικονομικοί παράγοντες.

3.4 Η Επιτροπή είναι της γνώμης ότι καθένας από αυτούς τους τομείς μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην γαλάζια οικονομία, συγκεκριμένα δε με τους εξής τρόπους:

- Η θαλάσσια βιοτεχνολογία προσφέρει τη δυνατότητα εξερεύνησης της θάλασσας με σκοπό τον προσδιορισμό της αλληλουχίας του DNA με τη βοήθεια νέων υποθαλάσσιων τεχνολογιών. Η κρίσιμη μάζα όλων των ενδιαφερόμενων χώρων θα προωθήσει επικερδείς εξειδικευμένες αγορές.
- Η ωκεάνια ενέργεια εξακολουθεί να αποτελεί αναδυόμενο τομέα. Με τη σωστή διαχείριση, μπορεί να επιτύχει τους στόχους που έχουν τεθεί για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και τη μείωση των αερίων του θερμοκηπίου. Η δυνατότητα εξασφάλισης οικονομικής μεγέθυνσης ως αποτέλεσμα νέων καινοτόμων τεχνολογιών εμφανίζεται ρεαλιστική, εάν ληφθεί υπόψη η ήδη επιτευχθείσα πρόοδος.
- Η εξόρυξη από το βυθό της θάλασσας έχει τη δυνατότητα να δημιουργήσει θέσεις εργασίας, δεδομένου ότι, ως γνωστόν, η ποσότητα των ορυκτών που καλύπτουν τον βυθό των ωκεανών είναι δυνητικά μεγάλη. Χωρίς να παραβλέπονται οι περιβαλλοντικές ανησυχίες, η εξόρυξη αυτών των ορυκτών αναμένεται ότι θα καλύψει ελλείψεις της αγοράς σε περιπτώσεις όπου είτε δεν είναι εφικτή η επαρκής η ανακύκλωση είτε η επιβάρυνση των επίγειων ορυχείων είναι υπερβολικά μεγάλη. Μολονότι ο τομέας αυτός είναι ακόμη περιορισμένος, έχει τη δυνατότητα να συμβάλει στη βιώσιμη ανάπτυξη και να δημιουργήσει θέσεις εργασίας για τις μελλοντικές γενιές.

3.5 Η γαλάζια οικονομία αντλεί οφέλη από την εμβληματική πρωτοβουλία της ΕΕ «Ένωση καινοτομίας», με την οποία επιδιώκεται η δημιουργία ενός περιβάλλοντος που ευνοεί την καινοτομία. Το νέο πρόγραμμα «Ορίζων 2020», το οποίο διαθέτει κονδύλια 79 δισ. ευρώ, αποτελεί το μεγαλύτερο πρόγραμμα έρευνας και καινοτομίας.

3.6 Στο έγγραφο εκτιθενται, επίσης, ορισμένες αδυναμίες της πρωτοβουλίας, όπως μη επαρκής επένδυση στην ανάπτυξη γνώσεων, περιορισμένη πρόσβαση σε χρηματοδότηση, υψηλό κόστος δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, βραδεία πρόοδος προς την καθιέρωση διαλειτουργικών προτύπων, μη επιτυχής αξιοποίηση των δημοσίων συμβάσεων και επικαλύψεις στην έρευνα.

3.7 Στις δράσεις που προτείνει η Επιτροπή περιλαμβάνονται τα εξής:

- Από το 2014 και εξής, μια βιώσιμη διαδικασία που εξασφαλίζει ότι τα δεδομένα που αφορούν τη θάλασσα είναι ευπρόσβατα, διαλειτουργικά και δεν υπόκεινται σε περιορισμούς.
- Έως τον Ιανουάριο του 2020, ανάπτυξη ενός χάρτη πολλαπλής ανάλυσης του συνόλου του θαλάσσιου βυθού των ευρωπαϊκών υδάτων.
- Έως τα τέλη του 2015, πλατφόρμα πληροφοριών θαλάσσιων ερευνών σε όλο το φάσμα του προγράμματος «Ορίζων 2020», καθώς και πληροφοριών σχετικά με τα προγράμματα θαλάσσιας έρευνας που χρηματοδοτούνται σε εθνικό επίπεδο.
- Το 2015, πρώτη συνεδρίαση του φόρουμ γαλάζιας οικονομίας που θα απευθύνεται στον κόσμο των επιχειρήσεων και των επιστημών.
- Κατά την περίοδο 2014-16, συγκρότηση τομεακής συμμαχίας δεξιοτήτων.

3.8 Επισημαίνεται ότι στο έγγραφο της Επιτροπής δεν προσδιορίζεται ο όρος «γαλάζια οικονομία». Ωστόσο, κατά την ΕΟΚΕ ο ορισμός αυτός δίνεται στην 3η ενδιάμεση έκθεση της ΕΕ του Μαρτίου 2012 με τίτλο Σενάρια και κίνητρα για τη βιώσιμη ανάπτυξη από τους ωκεανούς, τις θάλασσες και τις ακτές, στην οποία αναφέρεται ότι «Η γαλάζια ανάπτυξη ορίζεται ως έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη της οικονομίας και της απασχόλησης με την αξιοποίηση του δυναμικού των ωκεανών, των θαλασσών και των παράκτιων περιοχών.» [Σ.τ.Μ.: ελεύθερη απόδοση. Το έγγραφο δεν διατίθεται στα ελληνικά.] Η θαλάσσια οικονομία συμπεριλαμβάνει όλες τις τομεακές και διατομεακές δραστηριότητες που έχουν σχέση με τους ωκεανούς, τις θάλασσες και τις ακτές. Αν και οι δραστηριότητες αυτές περιορίζονται σε έναν γεωγραφικό χώρο, ο εν λόγω ορισμός περιλαμβάνει και τις εγγύτερες δραστηριότητες άμεσης και έμμεσης στήριξης που είναι απαραίτητες για τη λειτουργία των οικονομικών τομέων της ναυτιλίας. Οι δραστηριότητες αυτές μπορούν να είναι εγκατεστημένες οπουδήποτε, ακόμη και σε μεσόγειες χώρες. Η απασχόληση στη ναυτιλία συμπεριλαμβάνει (σε όρους πλήρους απασχόλησης) όλες τις μορφές απασχόλησης που απορρέουν από τις προαναφερόμενες δραστηριότητες οι οποίες έχουν σχέση με τους ωκεανούς, τις θάλασσες και τις ακτές.

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1 Το δυναμικό της γαλάζιας οικονομίας στην Ευρώπη θα υλοποιηθεί εάν τα κράτη μέλη και όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνίας των πολιτών, συμμετέχουν ενεργά στην ανάπτυξη πολιτικών και τοπικών λύσεων για την αντιμετώπιση των πολυάριθμων αδυναμιών που επισημαίνονται στην εμβληματική πρωτοβουλία και εκτίθενται λεπτομερώς στην Ετήσια έκθεση για την ανάπτυξη του 2014.

4.2 Η εμβληματική πρωτοβουλία «Ένωση καινοτομίας» έχει θεμελιώδη σημασία για την ανάπτυξη της γαλάζιας οικονομίας. Θα πρέπει, εντούτοις, να υποστηριχθεί και να αναπτυχθεί περισσότερο για να μπορέσει να αξιοποιηθεί το οικονομικό δυναμικό των θαλασσών.

4.3 Στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, η Επιτροπή οφείλει να μεριμνήσει ώστε τα εθνικά σχέδια μεταρρύθμισης των κρατών μελών να περιλαμβάνουν πολιτικές οι οποίες αντανάκλουν τις προτεραιότητες της γαλάζιας ανάπτυξης.

4.4 Η ύπαρξη θαλάσσιας ρύπανσης, σημαντικό μέρος της οποίας ξεκινά από την ξηρά, έχει πραγματικές επιπτώσεις στη μελλοντική βιώσιμη γαλάζια οικονομία. Ομοίως, οι περιβαλλοντικοί προβληματισμοί που εγείρουν η εξόρυξη στον θαλάσσιο βυθό, η ανάγκη βελτίωσης των λιμενικών υποδομών και οι βελτιώσεις για την ενίσχυση της περιβαλλοντικής πτυχής της ναυπηγικής βιομηχανίας, θα περιορίσουν τις δυνατότητες απασχόλησης εάν δεν αντιμετωπιστούν άμεσα.

4.5 Οι παράκτιες κοινότητες οι οποίες υφίστανται τις συνέπειες της ευρύτερης ευρωπαϊκής οικονομικής κρίσης και οι οποίες εξαρτώνται από την γαλάζια οικονομία, χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής, π.χ. θα πρέπει να εξασφαλιστούν γι' αυτές περισσότερες διασυνδέσεις με προγράμματα της ΕΕ, όπως η Κοινή Αλιευτική Πολιτική.

4.6 Στην Ευρώπη, ο κατακερματισμός των πολιτικών και των δράσεων για τη βελτίωση της οικονομικής αξίας των ωκεανών και των θαλασσών μας, λειτούργησε ανασταλτικά όσον αφορά τη δημιουργία βιώσιμων οικονομιών στις διάφορες οικονομικές κατηγορίες. Επίσης, το δυναμικό των συμφωνιών μεταξύ της ΕΕ και των ΗΠΑ και άλλων παγκόσμιων συμφερόντων στον τομέα της γαλάζιας οικονομίας προσφέρει δυνατότητες αύξησης των θέσεων εργασίας.

4.7 Η γαλάζια οικονομία εξαρτάται από την ανάπτυξη του κλάδου της ναυπηγικής βιομηχανίας, η οποία διαθέτει περίπου 150 μεγάλα ναυπηγεία στην Ευρώπη, 40 περίπου από τα οποία αναπτύσσουν ενεργό δραστηριότητα στην παγκόσμια αγορά κατασκευάζοντας μεγάλα ποντοπόρα εμπορικά σκάφη. Τα ναυπηγεία της ΕΕ (εμπορικά και πολεμικά, κατασκευής νέων πλοίων και επισκευής παλαιών) απασχολούν άμεσα γύρω στα 120 000 άτομα. Το έγγραφο της Επιτροπής θα πρέπει να καταδεικνύει αναλυτικότερα τη συμβολή του κλάδου της ναυπηγικής βιομηχανίας στο σύνολο της γαλάζιας οικονομίας.

4.8 Είναι αναγκαία, σύμφωνα με την επιστημονική προσέγγιση που υιοθετείται στο έγγραφο, η ενσωμάτωση σε αυτό της στρατηγικής για τον παράκτιο τουρισμό προκειμένου όχι μόνον να τονωθεί το ενδιαφέρον της κοινωνίας των πολιτών, αλλά και να αντληθούν οφέλη από τον ολοκληρωμένο συσχετισμό των δύο προσεγγίσεων της διαδικασίας. Η ανάγκη προσαρμογής στις περιβαλλοντικές απαιτήσεις είναι πρωταρχικής σημασίας για κάθε μορφή ανάπτυξης.

4.9 Το έγγραφο της Επιτροπής επικεντρώνεται κυρίως στην επιστημονική έρευνα που είναι απαραίτητη για να μπορέσει να διατηρηθεί ένα ασφαλές οικοσύστημα, παράλληλα όμως, όσον αφορά τη χάραξη πολιτικής, είναι σκόπιμο να περιλαμβάνει και μια ολοκληρωμένη θεώρηση. Για τον σκοπό αυτό είναι απαραίτητο να επιβεβαιωθούν επιστημονικά οι επιπτώσεις της εξόρυξης από τον θαλάσσιο βυθό και να ληφθούν υπόψη κατά τη χάραξη πολιτικής. Έχει καθοριστική σημασία να εξασφαλιστεί η κατάλληλη ισορροπία μεταξύ της ανάγκης διαφύλαξης των θαλασσών και της διαφύλαξης της οικονομικής τους βιωσιμότητας, για να μπορέσουν οι ερευνητές, οι οικονομικοί φορείς και η κοινωνία γενικότερα να αντλήσουν οφέλη.

4.10 Κάθε ανάλυση της γαλάζιας οικονομίας θα αποδυναμωθεί εάν δεν εστιαστεί η προσοχή επαρκώς στην παρακμή των παραδοσιακών γαλάζιων οικονομιών όπως οι μικρές αλιευτικές κοινότητες, τα ναυπηγεία και ο τουρισμός. Θα πρέπει επίσης να ληφθούν υπόψη οι επιπτώσεις της φθίνουσας χρηματοδότησης του τομέα αυτού από την ΕΕ.

4.11 Δεν πρέπει να υπονομεύεται η ικανότητα του παραδοσιακού αυτού τομέα να συμβάλει στην αύξηση της απασχόλησης. Όσον αφορά τον τομέα της υδατοκαλλιέργειας η ΕΕ δεν είναι ακόμη αυτόνη, ώστε να μπορεί να καλύψει τη ζήτηση σε αλιευτικά προϊόντα. Η ναυπηγική βιομηχανία διαθέτει επίσης τεράστιο δυναμικό απασχόλησης. Εάν καλυφθεί η ανάγκη εκσυγχρονισμού των λιμενικών εγκαταστάσεων, θα αυξηθούν επίσης σημαντικά οι δυνατότητες απασχόλησης.

4.12 Οι στρατηγικές καινοτομίας ορισμένων κρατών μελών υποστηρίζουν ήδη την ιδέα της βιωσιμότητας και ορίζουν τους ωκεανούς «εθνική προτεραιότητα». Για παράδειγμα, στο πορτογαλικό έγγραφο «Εθνική στρατηγική για την έρευνα και την καινοτομία για μια έξυπνη εξειδίκευση για την περίοδο 2014-2020» παρουσιάζεται η κατάλληλη χρήση οικολογικά αποδοτικών θαλάσσιων μεταφορών σε ένα θαλάσσιο περιβάλλον χωρίς σύνορα με σκοπό την καλύτερη αξιοποίηση της ναυπηγικής βιομηχανίας και την καλύτερη ενσωμάτωσή της στη λιμενική διοικητική μέριμνα, σε συμφωνία με την διεθνή διοικητική μέριμνα. Αυτό το γεγονός και μόνον καθιστά σαφές ότι τα κράτη μέλη αναγνωρίζουν τη σημασία της «γαλάζιας οικονομίας» και του ηγετικού ρόλου της Ευρώπης στον τομέα αυτό.

4.13 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι τα νησιά στην Ευρωπαϊκή Ένωση μπορούν να διαδραματίσουν έναν ιδιαίτερο ρόλο στα πλαίσια της γαλάζιας οικονομίας, και στα τρία πεδία που έχουν χαρακτηριστεί ως πεδία καινοτομίας για τον τομέα, και ειδικότερα στον τομέα της ωκεάνιας ενέργειας. Για τον λόγο αυτόν, η ΕΟΚΕ καλεί επείγοντως την Επιτροπή να εστιάσει την ανακοίνωσή της ειδικά στα νησιά της Ευρώπης, όχι μόνον λόγω των ιδιαίτερων επιπτώσεων της γαλάζιας οικονομίας στις περιοχές αυτές, αλλά και λόγω της συμβολής που μπορούν να προσφέρουν στην καινοτομία.

Βρυξέλλες, 15 Οκτωβρίου 2014

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE
